

Tahap Pengetahuan, Kesiediaan dan Sikap Guru Bahasa Melayu Sekolah Rendah dalam Melaksanakan Pengajaran dan Pembelajaran Peta Pemikiran *i-Think* (Knowledge, Readiness and Attitude of Malay Language Primary School Teachers at Kapit District to Implementing *i-Think* Map in Teaching and Learning)

FADILLA ANAK LAYANG & ZAMRI MAHAMOD*

ABSTRAK

Kajian ini bertujuan untuk mengenal pasti sejauh mana pengetahuan, kesiediaan dan sikap guru-guru Bahasa Melayu sekolah rendah dalam melaksanakan peta pemikiran *i-think* dalam pengajaran dan pembelajaran Bahasa Melayu di sekolah rendah. Kajian tinjauan ini menggunakan soal selidik sebagai instrumen kajian. Responden kajian terdiri daripada 108 orang guru Bahasa Melayu di 44 buah sekolah rendah di daerah Kapit, Sarawak. Data kajian ini dianalisis dengan menggunakan program *The Statistical Packages for the Social Sciences* versi 23.0. Kaedah analisis deskriptif digunakan untuk menunjukkan kekerapan, peratusan, min dan sisihan piawai. Hasil kajian mendapati tahap pengetahuan, tahap kesiediaan dan tahap sikap guru Bahasa Melayu sekolah rendah terhadap pelaksanaan peta pemikiran *i-think* dalam pengajaran dan pembelajaran berada pada tahap yang tinggi. Guru bahasa Melayu sekolah rendah yang mengajar di pedalaman ini mempunyai pengetahuan yang baik tentang peta pemikiran *i-think*, bersedia untuk menggunakan peta pemikiran *i-think* dan mempunyai sikap yang positif dalam menggunakan peta pemikiran *i-think* sebagai alat bantu mengajar mereka. Implikasi kajian ialah guru Bahasa Melayu sekolah rendah pedalaman ini mengetahui kepentingan penggunaan peta pemikiran *i-think* dalam pengajaran dan pembelajaran Bahasa Melayu.

Kata kunci: Peta pemikiran, pengetahuan, kesiediaan, sikap, guru bahasa Melayu, sekolah rendah

ABSTRACT

The purpose of this study was to identify the degree of knowledge, attitude dan level of readiness of Malay Language primary school teachers in implementing *i-think* map. This study was carried out using survey design using questionnaire as a research instrument. The respondents of the study consisted of 108 school teachers in 44 primary schools in Kapit district, Sarawak. The data were analysed using *The Statistical Packages for the Social Sciences* (SPSS Window version 23.0) to analyse all the data that has been collected. Descriptive and inference methods are used and all the findings analyzed will be presented in the form of tables showing mean score and standard deviation. The findings show that the level of teacher knowledge on *i-think* implementation is at a high level. The primary school language teachers in this interior have good knowledge of *i-think* thinking maps, ready to use *i-think* thinking maps and have a positive attitude in using *i-think* thinking maps as their teaching aids. The implication of this study is that the Malay Language teachers will enhance their knowledge, readiness and attitude about the use of *i-think* in the teaching of Malay Language as well as enhance the level of skills and the use of *i-think* among Malay Language teachers.

Keywords: *i-think* map, knowledge, readiness, attitude, Malay Language teachers, primary schools

PENGENALAN

Sejajar dengan Falsafah Pendidikan Kebangsaan, kemahiran berfikir adalah salah satu daripada enam ciri utama yang diperlukan oleh setiap murid untuk bersaing pada peringkat global (Pelan Pembangunan Pendidikan Malaysia 2013-2025, KPM 2013). Transformasi kurikulum pendidikan dalam PPPM 2013-2025 memberi penekanan kepada konsep KBAT yang berupaya melahirkan generasi yang mempunyai pemikiran kritis dan kreatif. Melalui PPPM 2013-2025, setiap murid disasarkan untuk mempunyai kemahiran berfikir, kemahiran memimpin, kemahiran

dwibahasa, pengetahuan, etika dan kerohanian serta identiti nasional.

Transformasi pendidikan negara melalui pelaksanaan Kurikulum Standard Sekolah Rendah (KSSR) yang diperkenalkan mulai tahun 2011 dan seterusnya pengenalan kepada Kurikulum Standard Sekolah Menengah (KSSM) pada tahun 2017 antara lain untuk melahirkan murid berfikir kritis, kreatif dan inovatif (Sharifah Nor 2012). Proses PdP akan berteraskan kemahiran dan strategi berfikir yang memerlukan penggunaan kaedah PdP yang terancang agar dapat mengembangkan minda murid berdasarkan standard kurikulum baharu yang telah diperkenalkan oleh

KPM). Penghasilan idea-idea baharu dalam kalangan guru dengan menerapkan elemen yang berkaitan dengan KBAT dapat menjana keberkesanan proses PdP di dalam bilik darjah.

Bagi merealisasikan tuntutan transformasi tersebut, program Peta Pemikiran *i-Think* diperkenalkan menggunakan pendekatan seluruh sekolah atau *whole school approach* yang memberi latihan kepada pentadbir, guru dan murid dalam proses PdP. *i-Think* bermaksud *innovative thinking* atau pemikiran inovatif yang bertujuan untuk mempertingkatkan dan membudayakan kemahiran berfikir dalam kalangan murid ke arah menghasilkan murid yang kreatif, kritis dan inovatif. Program ini adalah hasil kerjasama KPM dengan Agensi Inovasi Malaysia (AIM). Program *i-Think* merupakan satu program yang memberi perhatian kepada peta pemikiran. Peta pemikiran *i-think* digunakan untuk meningkatkan daya pemikiran seseorang. Setiap peta pemikiran mempunyai proses pemikiran yang disesuaikan mengikut tajuk atau unit pelajaran. Peta pemikiran *i-think* adalah alat berfikir yang dipersembahkan dalam lapan bentuk peta pemikiran secara visual yang mudah diguna pakai dan difahami merentasi kurikulum.

Pendedahan guru terhadap peta pemikiran *i-think* secara interaktif memberikan dimensi baharu kepada mata pelajaran Bahasa Melayu, iaitu dengan meletakkan elemen-elemen grafik dalam PdP. Kajian yang dibuat oleh Nur Azura (2008) menunjukkan bahawa penggunaan unsur grafik dan warna dapat menarik minat dan perhatian murid. Justeru, guru merupakan penggerak kepada keberkesanan aktiviti PdP di dalam bilik darjah. Salah satunya dengan menggunakan bahan bantu mengajar seperti peta pemikiran *i-think*. Menurut Zamri (2014), Rohaida dan Zamri (2015), penggunaan peta pemikiran *i-think* banyak membantu meningkatkan pencapaian murid dalam mata pelajaran yang dipelajari.

KEMAHIRAN BERFIKIR ABAD KE-21

Bagi menghadapi cabaran pada abad ke-21, setiap murid perlu berupaya untuk bersaing pada peringkat global. Untuk itu, dalam PPPM 2013-2025, KPM menekankan enam ciri utama yang diperlukan oleh setiap murid supaya mereka mampu bersaing pada peringkat global. Enam ciri tersebut iaitu melibatkan pengetahuan, kemahiran berfikir, kemahiran memimpin, kemahiran dwibahasa, etika dan kerohanian, dan identiti nasional perlu ada pada setiap murid sejajar dengan Falsafah Pendidikan Kebangsaan (KPM 2013).

Dalam aspek kemahiran berfikir, PPPM 2013-2025 menekankan bahawa setiap murid akan belajar bagaimana memperoleh ilmu pengetahuan dengan cara menerapkan perasaan ingin tahu dan mengamalkan pembelajaran sepanjang hayat. Cara ini membolehkan mereka menghubungkan pelbagai disiplin ilmu dan mencipta ilmu yang baharu. Di samping itu, mereka perlu menguasai pelbagai kemahiran kognitif termasuk penaakulan dan pemikiran kritis, kreatif, serta inovatif. Hal ini kerana sebelum ini kemahiran berfikir kurang diberi perhatian,

menyebabkan murid kurang berupaya untuk mengaplikasi ilmu pengetahuan dan berfikir secara kritis di luar konteks akademik (KPM 2013). Dengan itu, murid perlu menguasai kemahiran berfikir untuk membantu mereka menghadapi cabaran abad ke-21, era teknologi maklumat (Mohamed Amin 2016) yang menuntut mereka berfikir dan bertindak dengan pantas. Justeru, bagi menghadapi cabaran abad ke-21, maka berlaku transformasi Kurikulum Pendidikan dalam PPPM 2013-2025 yang memberi penekanan kepada konsep KBAT yang berupaya untuk melahirkan murid yang aktif berfikir.

PERNYATAAN MASALAH

Pendidikan Malaysia yang berorientasikan kepada peperiksaan semata-mata merupakan isu yang perlu diberikan penekanan kerana berkaitan dengan amalan pengajaran guru. Menurut Zamri (2014), PdP yang masih bertumpu kepada peperiksaan menyebabkan usaha untuk melahirkan murid yang seimbang dari segi intelek, rohani, emosi dan jasmani seperti yang terkandung dalam Falsafah Pendidikan Kebangsaan (FPK) tidak dapat dilaksanakan sepenuhnya. Penekanan kepada peperiksaan telah menyebabkan guru kurang memberi perhatian kepada kemahiran berfikir murid sebaliknya menumpukan kepada usaha untuk menghabiskan sukatan pelajaran dan juga penguasaan teknik menjawab soalan peperiksaan. Bagi mengubah dasar kurikulum sedia ada di Malaysia, KPM (2013) melalui PPPM 2013-2025 telah menekankan kemahiran berfikir dan memperkenalkan peta pemikiran *i-think* sebagai alat membantu proses kemahiran berfikir yang seterusnya menggalakkan interaksi aktif antara guru dan murid. Menurut Bahagian Pembangunan Kurikulum (KPM 2012), pelbagai kaedah digunakan ketika PdP dijalankan di dalam bilik darjah bagi membudayakan dan merealisasikan kemahiran berfikir dalam kalangan murid melalui aspek kesediaan dan kebolehan murid, teknik penyoalan dan aktiviti di dalam bilik darjah. Hal ini disokong oleh Zamri dan Nor Razah (2011) yang menjelaskan bahawa dalam konteks PdP, penyoalan berupaya dan menggalakkan interaksi guru dan murid secara berkesan.

Kelemahan dalam menguasai mata pelajaran Bahasa Melayu adalah masalah yang sering berlaku dalam kalangan guru dan murid semasa proses PdP. Hal ini akan menimbulkan perasaan tidak minat dan sangat malas untuk memmuridi aspek-aspek yang berkaitan dengan bahasa Melayu khususnya penulisan. Che Zanariah dan Fadzilah (2011) menjelaskan bahawa terdapat masalah dalam PdP bahasa Melayu, iaitu masalah pengetahuan dan kemahiran guru serta masalah kelemahan murid dalam kemahiran menulis. PPPM 2013-2015 menggariskan enam ciri utama yang perlu dimiliki oleh murid, iaitu pengetahuan, kemahiran berfikir, kemahiran memimpin, kemahiran dwibahasa, etika dan kerohanian dan identiti nasional. Sehubungan itu, guru perlu memotivasikan murid untuk terus belajar secara aktif di dalam bilik darjah.

Kesukaran murid untuk mengingat rumus-rumus bahasa dan fakta-fakta dalam penulisan merupakan isu dalam aspek amalan yang dapat menggalakkan guru untuk menggunakan peta pemikiran *i-think* dalam PdP. Zamri (2014) telah menyatakan bahawa terdapat pelbagai inovasi yang boleh digunakan oleh guru bahasa Melayu di dalam bilik darjah bagi memastikan proses PdP tidak lagi terikat dengan kaedah tradisional. Menurut Abdul Rahim (2000), penggunaan peta minda juga dapat memudahkan pemikiran murid, membantu mengukuhkan daya ingatan, dan murid dapat mengingati fakta penting yang kemudiannya boleh dihuraikan dengan baik. Kajian ini turut disokong oleh kajian yang dijalankan oleh Lee dan Gan (2012) dalam penulisan refleksinya mencatatkan bahawa peta pemikiran dapat membantu murid dalam mengorganisasikan pemikiran mereka, memudahkan pemahaman serta membantu murid membentangkan idea-idea bernas dan baharu.

Oleh itu, guru sebagai agen perubahan pendidikan perlu mengambil langkah drastik dengan menerapkan peta pemikiran *i-think* sebagai alat kemahiran berfikir dalam PdP khususnya bagi mata pelajaran Bahasa Melayu. Hyerle (2011) yang memperkenalkan peta pemikiran sebagai satu bahan untuk berfikir menjelaskan bahawa, peta pemikiran *i-think* dapat menggalakkan metakognisi dan perkembangan kognitif yang berterusan untuk murid tidak kira dalam bidang kerjaya dan akademik serta dapat menambah komponen seni dan kinestetik bagi murid yang belajar mengikut aturan dalam pembelajaran. Kajian beliau juga mendapati bahawa peta pemikiran *i-think* membantu merapatkan jurang pencapaian murid terutama bagi murid yang mendapat pencapaian di bawah paras gred. Penggunaan peta pemikiran *i-think* boleh membantu murid tersebut mengawal pembelajaran mereka dan menjadi lebih berjaya dalam penulisan, penyelesaian masalah dan memperoleh pengetahuan yang baharu. Hal ini kerana, kemahiran berfikir boleh menjadi satu amalan apabila guru dan murid menggunakan kaedah ini di dalam bilik darjah melalui aktiviti yang memerlukan penyoalan aras tinggi, inkuiri serta berpusatkan murid dengan menggunakan pelbagai alat berfikir termasuk peta pemikiran *i-think*.

OBJEKTIF KAJIAN

Secara khusus, objektif kajian ini adalah untuk:

1. Mengetahui tahap pengetahuan guru sekolah rendah dalam melaksanakan peta pemikiran *i-think* dalam PdP Bahasa Melayu.
2. Mengetahui tahap kesediaan guru sekolah rendah dalam melaksanakan peta pemikiran *i-think* dalam PdP Bahasa Melayu.
3. Mengetahui tahap sikap guru sekolah rendah dalam melaksanakan peta pemikiran *i-think* dalam PdP Bahasa Melayu.

METODOLOGI

REKA BENTUK KAJIAN

Kajian tinjauan telah dipilih sebagai reka bentuk kajian. Menurut Mohd Majid (2004), kajian tinjauan lebih sesuai digunakan kerana kaedah ini menerangkan sesuatu fenomena dalam bentuk angka dan ukuran. Kaedah tinjauan dipilih kerana sesuai untuk ditadbir ke atas sampel dalam masa yang terhad. Selain itu, reka bentuk kajian ini tidak mengganggu guru untuk melakukan tugas seharian mereka. Reka bentuk kajian ini menggunakan instrumen berbentuk soal selidik sebagai alat kajian bertujuan untuk memperoleh data dalam bentuk ukuran kuantitatif.

POPULASI DAN SAMPEL

Populasi yang dipilih dalam kajian ini melibatkan guru-guru bahasa Melayu sekolah rendah di daerah Kapit. Sebanyak 46 buah sekolah rendah yang menjadi populasi dalam kajian ini, iaitu melibatkan seramai 136 orang guru (Data PPD Kapit 2018). Sampel kajian yang digunakan dalam kajian ini pula seramai 108 orang. Pemilihan sampel dilakukan secara rawak mudah berdasarkan jadual penentu saiz sampel kajian Krejcie dan Morgan (1970). Hal ini bermakna 108 orang guru Bahasa Melayu yang dipilih adalah mewakili populasi guru Bahasa Melayu sekolah rendah di daerah Kapit, Sarawak.

INSTRUMEN KAJIAN

Pengkaji menggunakan instrumen soal selidik dalam kajian ini. Set soalan diadaptasikan oleh pengkaji menggunakan bahasa Melayu berdasarkan soal selidik Hazlin (2016) berkaitan kajian peta pemikiran *i-think* ini. Instrumen soal selidik ini merangkumi empat bahagian utama. Bahagian A mengandungi sembilan item tentang maklumat demografi responden. Bahagian B mengandungi 10 item yang berkaitan dengan tahap pengetahuan guru berkaitan peta pemikiran *i-think* dalam PdP Bahasa Melayu. Bahagian C juga melibatkan sepuluh item tentang tahap kesediaan guru berkaitan peta pemikiran *i-think*. Bahagian D mengandungi sepuluh item tentang sikap guru terhadap peta pemikiran *i-think* dalam PdP Bahasa Melayu. Skala Likert lima mata digunakan bagi tujuan ini. Menurut Mohd Majid (2004), skala Likert dipilih kerana nilai kebolehpercayaan yang tinggi dan juga memberi peluang kepada responden membuat pilihan yang tepat berdasarkan darjah penerimaan responden. Pada bahagian B, C dan D skala Likert digunakan, iaitu 1 ialah aras yang terendah, manakala 5 ialah skala yang tertinggi.

ANALISIS DATA

Kaedah kuantitatif dalam program *The Statistical Packages for the Social Sciences* (SPSS) versi 23.0 digunakan untuk menganalisis semua data yang telah dikumpulkan. Kaedah

deskriptif dan inferensi digunakan dan semua dapatan yang telah dianalisis akan dipaparkan dalam bentuk jadual yang menunjukkan peratusan, frekuensi dan min. Analisis data tahap pelaksanaan PdP melibatkan frekuensi, peratusan, skor min dan sisihan piawai. Nilai min diinterpretasi mengikut skala kajian Bahagian Perancangan dan Penyelidikan Dasar Pendidikan (KPM 1998), iaitu nilai skor 1.0-1.8 sangat rendah, 1.9-2.6 rendah, 2.7-3.4 sederhana, 3.5-4.2 tinggi dan 4.3-5.0 sangat tinggi. Daripada lima skala min tersebut, skor min dibahagikan kepada tiga tahap, iaitu tahap rendah, sederhana dan tinggi. Tahap rendah dengan min 1.00 hingga 2.66, tahap sederhana dengan min 2.67 hingga 3.66 dan tahap tinggi dengan min 3.67 hingga 5.00 (Jamil 2002). Hasil daripada data ini, perbincangan akan dijalankan terhadap keputusan kajian berdasarkan persoalan yang dikemukakan.

DAPATAN KAJIAN

DEMOGRAFI RESPONDEN

Sampel kajian ini terdiri daripada 108 orang guru Bahasa Melayu dari 44 buah sekolah kebangsaan dalam daerah Kapit, Sarawak. Jadual 1 menerangkan dengan lebih terperinci mengenai demografi responden kajian yang diperoleh hasil daripada soal selidik. Rumusan yang dapat dibuat ialah, guru perempuan lebih ramai berbanding guru lelaki, kebanyakan guru berpengalaman mengajar di antara 4 hingga 10 tahun, 92.6 guru Bahasa Melayu ialah guru lepas Ijazah Sarjana Muda, 82.4% guru ialah guru opsyen Bahasa Melayu dan kebanyakan guru mengajar tahap 1 dan 2. Dengan kata lain, semua guru Bahasa Melayu yang dikaji ini merupakan guru yang berpengalaman dalam bidang.

JADUAL 1. Analisis demografi responden kajian

Demografi	Ciri	Frekuensi	Peratusan (%)	
Jantina	Lelaki	47	34.6	
	Perempuan	89	65.4	
Umur	23-26 tahun	15	11.0	
	27-35 tahun	69	50.7	
	36-40 tahun	23	16.9	
	41 tahun ke atas	29	21.3	
	Pengalaman Mengajar Bahasa Melayu	1-3 tahun	27	19.9
Pengalaman Mengajar Bahasa Melayu	4-10 tahun	70	51.5	
	11-19 tahun	25	18.4	
	20 tahun ke atas	14	10.3	
	Kelayakan Akademik	Diploma Pendidikan	3	2.2
Kelayakan Akademik	Ijazah Sarjana Muda	126	92.6	
	Sarjana	7	5.1	
	Guru Pengkhususan Bahasa Melayu	Ya	112	82.4
Guru Pengkhususan Bahasa Melayu	Tidak	24	17.6	
	Tahap Kelas Mengajar	Tahap 1	64	47.1
	Tahap 2	62	45.6	
Tahap Kelas Mengajar	Tahap 1 dan 2	10	7.4	

TAHAP PENGETAHUAN GURU SEKOLAH RENDAH DALAM MELAKSANAKAN PETA PEMIKIRAN *I-THINK* DALAM PDP BAHASA MELAYU

Jadual 2 menunjukkan skor min bagi tahap pengetahuan guru terhadap pelaksanaan peta pemikiran *i-think* dalam mata pelajaran Bahasa Melayu. Berdasarkan Jadual 1, min tertinggi bagi tahap pengetahuan guru terhadap peta pemikiran *i-think* adalah pada item pertama, iaitu “*Saya tahu isu-isu berkaitan dengan peta pemikiran i-think*” dengan min sebanyak 4.25 dan sisihan piawai 0.649. Bagi min terendah adalah pada item ke-9, iaitu “*Saya dapat mengenal pasti fungsi dan kegunaan peta pemikiran i-think*” dengan min 3.73 dan sisihan piawai 0.673. Daripada dapatan yang diperoleh, tahap pengetahuan

guru terhadap pelaksanaan peta pemikiran *i-think* adalah berada pada tahap yang tinggi, iaitu dengan jumlah min sebanyak 4.01 dan sisihan piawai 0.700. Hal ini bermakna guru-guru Bahasa Melayu sekolah rendah ini mempunyai pengetahuan yang tinggi/baik tentang penggunaan peta pemikiran *i-think*. Pengetahuan tentang *i-think* ini membantu guru mengajar Bahasa Melayu dengan menarik, berkesan dan menyeronokkan.

TAHAP KESEDIAAN GURU SEKOLAH RENDAH DALAM MELAKSANAKAN PETA PEMIKIRAN *I-THINK* DALAM PDP BAHASA MELAYU

Jadual 3 menunjukkan skor min bagi tahap kesediaan guru terhadap pelaksanaan peta pemikiran *i-think* dalam

JADUAL 2. Tahap pengetahuan guru dalam melaksanakan peta pemikiran *i-think* dalam PdP Bahasa Melayu

No.	Item	Min	Sisihan Piawai	Tahap Pengetahuan
1.	Saya tahu isu-isu yang berkaitan peta pemikiran <i>i-think</i> .	4.25	0.649	Tinggi
2.	Saya faham dan jelas konsep peta pemikiran <i>i-think</i> .	3.91	0.709	Tinggi
3.	Saya tahu kepentingan menerapkan peta pemikiran <i>i-think</i> dalam PdP.	3.89	0.707	Tinggi
4.	Saya tahu aras kognitif dalam peta pemikiran <i>i-think</i> .	4.08	0.703	Tinggi
5.	Saya tahu ciri-ciri umum soalan peta pemikiran <i>i-think</i> .	4.11	0.724	Tinggi
6.	Saya tahu dan faham jenis-jenis peta pemikiran <i>i-think</i> yang digunakan dalam PdP.	4.15	0.703	Tinggi
7.	Saya tahu teknik menyoal yang efektif dalam PdP menggunakan peta pemikiran <i>i-think</i> .	4.13	0.694	Tinggi
8.	Saya dapat mengenal pasti item peta pemikiran <i>i-think</i> .	3.89	0.736	Tinggi
9.	Saya dapat mengenal pasti fungsi dan kegunaan setiap peta pemikiran <i>i-think</i> .	3.73	0.673	Tinggi
10.	Saya tahu amalan pedagogi yang berkesan melalui peta pemikiran <i>i-think</i> .	4.02	0.710	Tinggi
	Min Keseluruhan	4.01	0.700	Tinggi

mata pelajaran Bahasa Melayu. Berdasarkan Jadual 2, min tertinggi bagi tahap kesediaan guru terhadap peta pemikiran *i-think* adalah pada item ke-5, iaitu “*Saya menyediakan pelbagai teknik penyoalan berdasarkan peta pemikiran i-think*” dengan min sebanyak 4.25 dan sisihan piawai 0.649. Bagi min terendah adalah pada item pertama, iaitu “*Saya mengenal pasti tahap pengetahuan murid dalam pelaksanaan peta pemikiran i-think*” dengan min 3.72 dan

sisihan piawai 0.649. Daripada dapatan yang diperoleh, tahap kesediaan guru terhadap pelaksanaan peta pemikiran *i-think* adalah berada pada tahap yang tinggi, iaitu dengan jumlah min sebanyak 3.99 dan sisihan piawai 0.693. Hal ini bermakna guru-guru Bahasa Melayu yang mengajar di sekolah rendah ini telah bersedia untuk menggunakan peta pemikiran *i-think* sebagai bahan bantu mengajar mereka ketika mengajar Bahasa Melayu.

JADUAL 3. Tahap kesediaan guru dalam melaksanakan peta pemikiran *i-think* dalam PdP Bahasa Melayu

No.	Item	Min	Sisihan Piawai	Tahap Kesediaan
1.	Saya mengenal pasti tahap pengetahuan murid dalam pelaksanaan peta pemikiran <i>i-think</i> .	3.72	0.649	Tinggi
2.	Saya merancang kaedah pengajaran yang menggalakkan kemahiran berfikir aras tinggi.	3.96	0.709	Tinggi
3.	Saya melaksanakan aktiviti PdP dengan mengaitkan dengan peta pemikiran <i>i-think</i> .	3.89	0.707	Tinggi
4.	Saya menggalakkan murid meneroka pelbagai maklumat semasa PdP berdasarkan peta pemikiran <i>i-think</i> .	4.08	0.703	Tinggi
5.	Saya menyediakan pelbagai teknik penyoalan berdasarkan peta pemikiran <i>i-think</i> .	4.25	0.649	Tinggi
6.	Saya menyediakan soalan mengikut pemeringkatan berdasarkan peta pemikiran <i>i-think</i> .	4.15	0.703	Tinggi
7.	Saya menyediakan soalan yang murid membuat refleksi berdasarkan peta pemikiran <i>i-think</i> .	4.13	0.694	Tinggi
8.	Saya menggalakkan murid berhujah bagi menggalakkan perkembangan minda berdasarkan peta pemikiran <i>i-think</i> .	3.89	0.736	Tinggi
9.	Saya menggalakkan murid menaakul bagi menggalakkan perkembangan minda berdasarkan peta pemikiran <i>i-think</i> .	3.83	0.673	Tinggi
10.	Saya membuat refleksi untuk penambahbaikan PdP berdasarkan peta pemikiran <i>i-think</i> .	4.02	0.710	Tinggi
	Min Keseluruhan	3.99	0.693	Tinggi

TAHAP SIKAP GURU SEKOLAH RENDAH DALAM
MELAKSANAKAN *I-THINK* DALAM PDP BAHASA MELAYU

Jadual 4 menunjukkan skor min bagi tahap sikap guru terhadap pelaksanaan peta pemikiran *i-think* dalam mata pelajaran Bahasa Melayu. Berdasarkan Jadual 3, min tertinggi bagi tahap sikap guru terhadap peta pemikiran *i-think* adalah pada item ke-4, iaitu “*Saya sentiasa menghubungkan konsep peta pemikiran i-think dengan isu-isu kehidupan seharian*” dengan min sebanyak 4.28 dan sisihan piawai 0.703. Bagi min terendah adalah pada item ke-9, iaitu “*Saya sentiasa menggalakkan murid*

memilih sendiri peta pemikiran i-think yang sesuai untuk digunakan” dengan min 3.65 dan sisihan piawai 0.673. Daripada dapatan yang diperolehi, tahap sikap guru terhadap pelaksanaan peta pemikiran *i-think* adalah berada pada tahap yang tinggi, iaitu dengan jumlah min sebanyak 4.05 dan sisihan piawai 0.847. Hal ini bermakna guru-guru Bahasa Melayu sekolah rendah pedalaman mempunyai sikap yang positif terhadap pelaksanaan peta pemikiran *i-think* sebagai bahan bantu mengajar dalam Pdp Bahasa Melayu.

JADUAL 4. Tahap sikap guru dalam melaksanakan peta pemikiran *i-think* dalam Pdp Bahasa Melayu

No.	Item	Min	Sisihan Piawai	Tahap Kesiediaan
1.	Saya sentiasa memberi peluang kepada murid memberi pandangan semasa Pdp.	4.35	0.649	Tinggi
2.	Saya sentiasa menyediakan rancangan pengajaran yang mengandungi peta pemikiran <i>i-think</i> .	3.92	0.709	Tinggi
3.	Saya sentiasa menggunakan elemen peta pemikiran <i>i-think</i> yang sesuai digunakan semasa Pdp.	3.89	0.707	Tinggi
4.	Saya sentiasa menghubungkan konsep peta pemikiran <i>i-think</i> dengan isu-isu kehidupan seharian	4.28	0.703	Tinggi
5.	Saya menggunakan bahan bantu mengajar secara lebih kreatif.	4.21	0.724	Tinggi
6.	Saya lebih peka terhadap kepelbagaian kecerdasan murid dalam pelaksanaan peta pemikiran <i>i-think</i> .	4.10	0.703	Tinggi
7.	Aktiviti yang dirancang bersesuaian dengan minat dan kesediaan murid terhadap peta pemikiran <i>i-think</i> .	4.13	0.694	Tinggi
8.	Saya menerapkan nilai murni secara konsisten semasa menggunakan peta pemikiran <i>i-think</i> .	3.95	0.736	Tinggi
9.	Saya sentiasa menggalakkan murid memilih sendiri peta pemikiran <i>i-think</i> yang sesuai untuk digunakan.	3.65	0.673	Tinggi
10.	Kerja berkumpulan yang dilaksanakan memudahkan murid untuk melaksanakan peta pemikiran <i>i-think</i> .	4.02	0.710	Tinggi
	Min Keseluruhan	4.05	0.847	Tinggi

PERBINCANGAN

Ilmu pengetahuan merupakan salah satu aspek yang sangat penting dalam fitrah kehidupan seharian manusia dalam melakukan tugas harian. Tidak terkecuali juga bagi seorang guru dalam usaha menyalurkan ilmu pengetahuan yang diketahui kepada muridnya. Seorang guru haruslah mempunyai pengetahuan yang rinci mengenai mata pelajaran yang diajarkan atau kaedah yang ingin diterapkan dalam proses Pdp. Penyataan ini disokong sepenuhnya oleh Zamri (2014) yang menyatakan bahawa guru sebagai penterjemah kurikulum di sekolah harus mempunyai pengetahuan, kefahaman dan keyakinan dalam menyampaikan pengajaran kepada murid supaya dapat menjayakan proses Pdp yang dirancang. Sebelum penggunaan kaedah peta pemikiran *i-think*, guru perlu mempunyai pengetahuan terlebih dahulu mengenai kaedah peta pemikiran *i-think*, kemahiran sewaktu melaksanakan kaedah peta pemikiran *i-think* dalam mata pelajaran yang

diajar dan bersikap positif terhadap kaedah yang ingin dilaksanakan dengan memberi tanggapan bahawa kaedah tersebut dapat membantu kefahaman pembelajaran murid. Hal ini kerana, guru yang berkesan adalah guru yang dapat memberikan pandangan yang positif murid terhadap mata pelajaran yang dipelajari.

Hasil kajian ini juga selari dengan dapatan kajian pengkaji yang terdahulu seperti kajian Hazlin (2016) dan Nor Hasmaliza (2016) yang mana dapatan menunjukkan pengetahuan guru berada pada tahap yang tinggi. Namun begitu, hasil dapatan bertentangan dengan hasil kajian yang diperolehi kajian Zamri et al. (2011) yang mendapati tahap pengetahuan guru-guru di Malaysia berada pada tahap sederhana terhadap inovasi kaedah yang wujud pada abad ini. Hal ini berkemungkinan terjadi kerana kebanyakan kaedah seumpama ini banyak diaplikasikan dalam aliran Sains. Oleh hal yang demikian, pendedahan tentang kaedah terkini yang dapat membantu proses pengajaran guru dan membantu murid sentiasa aktif dalam proses Pdp perlu didedahkan dengan lebih efektif kepada guru.

Kesediaan ditakrifkan sebagai mengamalkan sesuatu perkara yang dipelajari dan diketahui dengan kesungguhan hati dan melaksanakannya dengan betul dan sempurna (Mohd Muhsinul 2006). Tahap kesediaan penggunaan peta pemikiran *i-think* berada pada tahap sederhana selari dengan dapatan kajian oleh Nor Hasmaliza (2016) yang mendapati lebih 60% guru mengamalkan amalan kemahiran berfikir. Guru didapati tetap mengaplikasikan penggunaan peta pemikiran *i-think* dalam proses PdP bagi menambahkan pengetahuan pembelajaran murid walaupun tahap amalan guru terletak pada tahap sederhana. Hal ini berlaku kerana tahap pengetahuan dan tahap sikap guru terhadap penggunaan peta pemikiran *i-think* adalah tinggi. Guru perlu menguasai tahap amalan penggunaan kaedah kerana guru berperanan untuk mendidik seseorang individu untuk menjadi lebih baik dan memberikan penilaian terhadap murid (Aniza & Zamri 2015). Dalam pada itu, hasil dapatan ini bertepatan dengan dapatan kajian Nurul Nabihah (2015) yang menyatakan bahawa penggunaan bahan-bahan grafik dan bergambar dapat merangsang pemikiran, mengukuhkan daya ingatan dan memudahkan pemahaman murid.

Kajian ini menunjukkan bahawa guru yang sentiasa bersikap positif akan turut menghasilkan impak yang positif terhadap hasil pembelajaran dan kemenjadian murid. Kenyataan ini disokong penuh oleh hasil dapatan kajian Noorleha (2016) yang mendapati sikap positif guru terhadap pendekatan mempunyai hubungan dengan tahap sikap dan kemahiran pelaksanaan guru. Hasil dapatan tahap sikap guru berada pada tahap tinggi juga selaras dengan kajian Zamri (2014) yang menjelaskan bahawa kejayaan dan kecemerlangan dalam sesuatu mata pelajaran tidak akan menjadi kenyataan sekiranya pengajaran guru masih menggunakan kaedah tradisional dan tidak mengira aspek kemahiran berfikir yang dilihat banyak mempengaruhi pencapaian murid.

Khairuddin (2011) telah melakukan pembahagian sikap kepada tiga komponen utama, iaitu kognitif (idea dan kepercayaan), afektif (perasaan dan kecenderungan) dan tingkah laku (tindakan dan jawapan). Tahap kecenderungan tingkah laku atau sikap seseorang yang boleh dicerap melalui gerak balas dan tingkah laku atau sikap terhadap pengamatan sesuatu dipengaruhi oleh ketiga-tiga komponen utama ini. Dalam kajian ini menunjukkan bahawa sikap guru sekolah rendah dalam penggunaan peta pemikiran *i-think* adalah tinggi dan positif. Justeru, tahap sikap penggunaan peta pemikiran *i-think* dalam kalangan guru Bahasa Melayu sekolah kebangsaan/sekolah rendah boleh dipertingkatkan lagi walaupun hasil dapatan kajian menunjukkan tahap sikap guru berada pada tahap tinggi dengan cara memperluas lagi pendedahan penggunaan peta pemikiran *i-think* dalam bidang pendidikan.

KESIMPULAN

Kajian ini secara keseluruhannya telah menunjukkan bahawa penggunaan peta pemikiran *i-think* telah membantu

guru dalam proses PdP. Secara implikasinya, kajian ini mendapati bahawa kaedah PdP yang lebih terkini sifatnya amat sesuai untuk melahirkan murid yang berfikir kreatif dan kritis. Dengan pengamalan budaya berfikir yang tinggi dalam kalangan guru, sudah semestinya membantu para guru menarik minat murid terhadap mata pelajaran bahasa Melayu terutama ketika di dalam bilik darjah. Hal ini bermakna kaedah PdP yang lebih bersifat konvensional, iaitu pengajaran yang lebih berfokus guru sudah tidak relevan lagi pada masa ini. Sehubungan dengan itu, kaedah PdP yang lebih bersifat terkini seperti penggunaan peta pemikiran *i-think* perlu menjadi pegangan warga guru pada era globalisasi ini demi melahirkan murid yang mempunyai minda kelas pertama. Walau bagaimanapun, kajian yang lebih menyeluruh terhadap penggunaan peta pemikiran *i-think* dalam meningkatkan budaya berfikir dalam kalangan guru dan murid perlu dilaksanakan.

RUJUKAN

- Abdul Rahim Abdul Rashid. 2000. *Model dan Pendekatan Pengajaran Sejarah KBSM*. Kuala Lumpur: Dewan Bahasa dan Pustaka.
- Abdul Rasid Jamian, Martini Misdon & Azhar Mohd Sabil. 2017. Penggunaan peta pemikiran *i-think* dalam pemahaman KOMSAS bahasa Melayu. *Jurnal Pendidikan Malaysia* 42(1): 43-51.
- Aniza Ahmad & Zamri Mahamod. 2015. Tahap kemahiran guru bahasa Melayu sekolah menengah dalam melaksanakan pentaksiran berasaskan sekolah berdasarkan jantina, oipseyen dan tempat mengajar. *Jurnal Pendidikan Bahasa Melayu* 5(1): 18-29.
- Che Zanariah Che Hassan & Fadzilah Abd Rahman. 2011. Pelaksanaan pengajaran dan pembelajaran kemahiran menulis di sekolah rendah. *Jurnal Pendidikan Bahasa Melayu* 1(1): 67-87.
- Chua Yan Piaw. 2006. *Kaedah dan Statistik Penyelidikan*. Kuala Lumpur: Mc-Graw Hill (M) Sdn. Bhd.
- Hazlin Mohamat. 2016. Tahap pengetahuan, sikap dan amalan penggunaan peta *i-think* dalam kalangan guru bahasa Melayu. Kertas Projek Sarjana Pendidikan. Fakulti Pendidikan, Universiti Kebangsaan Malaysia.
- Hyerle, D.N. 2011. *Student Successes with Thinking Maps: School-based Research, Results, and Models for Globalisation*. Cambridge, UK: Cambridge University Press.
- Jabatan Pendidikan Negeri Sarawak. 2018. *Data Pejabat Pendidikan Daerah Kapit*. Kapit, Sarawak.
- Jamil Ahmad. 2002. Pemupukan budaya penyelidikan di kalangan guru sekolah: Satu penilaian. Tesis Doktor Falsafah. Fakulti Pendidikan, Universiti Kebangsaan Malaysia.
- Kementerian Pelajaran Malaysia. 2012. *Program i-think Membudayakan Kemahiran Berfikir*. Putrajaya: Bahagian Pembangunan Kurikulum.
- Kementerian Pendidikan Malaysia. 1998. *Faktor-faktor yang Mempengaruhi Minat Mengajar di Kalangan Guru*. Putrajaya: Bahagian Perancangan dan Penyelidikan Dasar Pendidikan.
- Kementerian Pendidikan Malaysia. 2013. *Pelan Pembangunan Pendidikan Malaysia 2013- 2025*. Putrajaya: Bahagian Pendidikan Guru.

- Khairuddin Ahmad. 2011. Keberkesanan kaedah peta konsep terhadap pencapaian, sikap, dan kemahiran memahami kronologi dalam kalangan murid tingkatan empat. Tesis Sarjana Pendidikan. Fakulti Pendidikan, Universiti Kebangsaan Malaysia.
- Krejcie, R.V. & Morgan, D.W. 1970. Determining sample size for research activities. *Educational and Psychological Measurement* 30: 608-702.
- Lee Hou Yew & Gan We Ling. 2012. Penggunaan peta pemikiran *i-think* dalam pengajaran dan pembelajaran. Kertas kerja dibentangkan di Konvensyen Kebangsaan Pendidikan Guru 2012 di Bukit Gambang Resort pada Oktober 2012.
- Mohamed Amin Embi. 2016. *Pemikiran dan Reka Bentuk Semula Pengajaran dan Pembelajaran Abad ke-21*. Bangi: Penerbit Universiti Kebangsaan Malaysia.
- Mohd Majid Konting. 2004. *Kaedah Penyelidikan Pendidikan*. Kuala Lumpur: Dewan dan Pustaka.
- Mohd Muhsinul Nidzam Abdullah. 2006. Prinsip-prinsip dan amalan guru dalam pengajaran pendidikan akidah sekolah rendah. Tesis Sarjana Pendidikan. Fakulti Pendidikan, Universiti Kebangsaan Malaysia.
- Noorleha Mohd Yusof. 2016. Pengaruh efikasi pedagogi kemahiran berfikir aras tinggi terhadap amalan pengajaran kemahiran berfikir dalam kalangan guru sains sekolah menengah. Tesis Sarjana Pendidikan. Fakulti Pendidikan, Universiti Kebangsaan Malaysia.
- Nor Azura Mohd Zaki. 2008. Menerangkan konsep istilah penging dalam mata pelajaran Pengajian Perniagaan tingkatan 6 dengan motivasi "My Aura Map." *Jurnal Penyelidikan Pejabat Pelajaran Kota Kinabalu Sabah Tahun 2008*, 89-98.
- Nor Hasmaliza Hasan. 2016. Penerapan kemahiran berfikir aras tinggi dalam pengajaranguru bahasa Melayu daerah Kuala Terengganu. Tesis Sarjana Pendidikan. Fakulti Pendidikan, Universiti Kebangsaan Malaysia.
- Nurul Nabihah Ishak. 2015. Penggunaan teknik visual-ikon dalam pembelajaran kemahiran menulis ayat mudah murid pemulihan khas. Kertas Projek Sarjana Fakulti Pendidikan. Fakulti Pendidikan, Universiti Kebangsaan Malaysia.
- Rohaida Yusop & Zamri Mahamod. 2015. Keberkesanan peta pemikiran dalam meningkatkan pencapaian penulisan Bahasa Melayu murid tahun 6. *Jurnal Pendidikan Bahasa Melayu* 5(2): 31-37.
- Saemah Rahman & Zamri Mahamod. 2016. *Kreativiti dalam Pengajaran dan Pembelajaran*. (Pnyt.). Bangi: Penerbit Universiti Kebangsaan Malaysia.
- Sharifah Nor Puteh. 2012. Keprihatinan guru bahasa Melayu dalam melaksanakan kemahiran berfikir secara kritis dan kreatif. *Jurnal Pendidikan Bahasa Melayu* 2(11): 19-31.
- Zamri Mahamod & Nor Razah Lim. 2011. Kepelbagaian kaedah penyoalan lisan dalam pengajaran guru Bahasa Melayu: Kaedah pemerhatian. *Jurnal Pendidikan Bahasa Melayu* 5(1): 51-65.
- Zamri Mahamod, Jamalul Lail Abdul Wahab & Mohammed Sani Ibrahim. 2011. *Transformasi dan Inovasi dalam Pendidikan*. (Pnyt.). Bangi: Penerbit Fakulti Pendidikan, Universiti Kebangsaan Malaysia.
- Zamri Mahamod. 2014. *Inovasi P&P dalam Pendidikan Bahasa Melayu*. Cetakan Ketiga. Tanjung Malim: Penerbit Universiti Pendidikan Sultan Idris.

Fadilla Anak Layang
Sekolah Kebangsaan Lubok Mawang
Kapit, Sarawak
Emel: missfaydarling21@gmail.com

Zamri Mahamod
Fakulti Pendidikan
Universiti Kebangsaan Malaysia
Emel: d-zam@ukm.edu.my

*Pengarang untuk surat-menyurat; e-mel: d-zam@ukm.edu.my

Diserahkan: 12 Februari 2019
Diterima: 26 Februari 2019
Diterbitkan: 31 Mei 2019